

Tropu tuksneši

Tropu tuksneši izveidojušies tropu joslā, kur nokrišņu ir ļoti maz vai nav nemaz. Dažviet lietus nav lijis vairākus gadus. Klimats ir karsts un sauss. Vasara ir ļoti karsta – gaisa temperatūra ir augstāka par +30 °C. Zemes virsa dienā sakarst līdz 50–70 °C un vairāk. Krasi atšķiras gaisa temperatūra dienā un naktī – dienā ir ļoti karsts, bet naktī – auksts. Bieži pūš stiprs vējš, kas sacel smilšu vētru.

Ir smilšu, akmeņu vai klinšu un māla tuksneši. Vējš smilšu tuksnesī sapūš smiltis dažādu formu kāpās. Tropu tuksneši plešas Āfrikā, Rietumāzijā, Ziemeļamerikā un Austrālijā. Āfrikā tuksneši aizņem aptuveni 40 % no kontinenta teritorijas. Āfrikā atrodas pasaulē lielākais tuksnesis – Sahāra.

Tā kā tropu tuksnešos ir ļoti maz nokrišņu, augu valsts ir nabadzīga. Augi un dzīvnieki ir pielāgojušies skarbjam klimatam. Tuksnesī vietām aug akācijas, saksauli, kamieļērkšķi, eiforbijas. Amerikas tuksnešos izplatīti dažādi kaktusi, piemēram saguaro kaktuss. Ūdens un barības trūkuma dēļ tropu tuksnešos ir maz dzīvnieku. Tajos mīt kamieļi, čūskas, bruņuru-pučī, skorpioni, lēcējpeles, smilšpeles, lapsiņas – fenekas u. c.

Ūdenim tropu tuksnesī ir liela vērtība. Vietas, kur pazemes ūdeņi atrodas tuvu virszemei vai veido avotu, sauc par **oāzēm**. Tajās dzīvo cilvēki un nodarbojas ar zemkopību. Visvairāk audzē **dateļpalmas** un vīģes. Dateles izmanto pārtikā. Saldākās dateles eksportē uz Eiropas valstīm, sliktākās – izbaro mājlopiem. No dateļpalmu lapām gatavo grozus, paklājus, ar tām pārklāj mājokļu jumtus. Palmu stumbrus izmanto māju būvei.

Cilvēki ir pielāgojušies dzīvei tropu tuksnešos. Klejotāji lopkopji – nomadi – nodarbojas ar lopkopību – audzē kamieļus, aitas, kazas. Kopš seniem laikiem galvenais pārvietošanās līdzeklis tuksnesī ir bijuši **kamieļi**. Viņi var ilgi iztikt bez ūdens, ēst dzeloņainus, asus augus. Kamielis kuprī uzkrāj taukus, ko pamazām izlieto, kad trūkst barības. Kāju pēdas tam ir platas, piemērotas iešanai pa smiltīm. Garās skropstas un ausu spalvas aizsargā kamieļa acis un ausis no smiltīm. Smilšu vētras laikā kamielis spēj aizvērt arī nāsis. Šie dzīvnieki ir izturīgi pret karstumu un var noiet lielus attālumus – dienā vairāk nekā 160 km. Tuksneša iedzīvotāji tos izmanto ne tikai kravu nešanai, bet arī piena un gaļas ieguvei.